

Početna Stranica > ... > Obiteljskopравни Predmeti I Nasljeđivanje > Roditeljska Odgovornost – Skrbništvo Nad Djecom I Prava Na Kontakt > Portugal

Roditeljska odgovornost – skrbništvo nad djecom i prava na kontakt

Sadržaj omogućio

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Što u praktičnom smislu znači pravni pojam „roditeljska odgovornost”? Koja su prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti?

Roditeljska odgovornost znači ovlasti i dužnosti koje su roditeljima dodijeljene u pogledu njihove djece. Roditeljska odgovornost za djecu postoji do njihove punoljetnosti ili emancipacije (članak 1877. Građanskog zakonika). Djeca postaju punoljetna kad navršše 18 godina. Maloljetnici koji su navršili 16 godina mogu se emancipirati sklapanjem braka (članak 132. Građanskog zakonika).

Roditeljska odgovornost uključuje sljedeće ovlasti i dužnosti roditelja u pogledu njihove djece (članci od 1877. do 1920.-C Građanskog zakonika):

- obrazovanje djece pružanjem općeg i strukovnog osposobljavanja, posebno kad je riječ o djeci s fizičkim i mentalnim oštećenjima
- promicanje fizičkog i mentalnog razvoja djece, u okviru mogućnosti roditelja
- pružanje potpore djeci i pokrivanje izdataka za njihovu sigurnost, zdravlje i obrazovanje
- zastupanje djece
- upravljanje imovinom djece na jednak način kao vlastitom imovinom
- skrbništvo nad djecom i određivanje boravišta djece
- osiguravanje povratka djece, uz obraćanje javnom tijelu ako je potrebno, ako napuste roditeljski dom ili ih se odvede iz njega
- odlučivanje o vjerskom odgoju djece u dobi do 16 godina
- ovisno o zrelosti djece, uzimanje u obzir njihova mišljenja o važnim obiteljskim pitanjima i prihvaćanje njihove samostalnosti u organiziranju vlastitog života.

S druge strane:

- Djeca su obvezna slušati svoje roditelje.
- Djeca ne smiju napustiti roditeljski dom, ili dom koji su im roditelji namijenili, niti ih se može odvesti iz njega.
- Roditelji nisu obvezni djeci pružati financijsku potporu ili pokrivati troškove njihove sigurnosti, zdravlja i obrazovanja u mjeri u kojoj djeca te troškove mogu sama pokrivati iz prihoda od svojeg rada ili drugog dohotka.
- Roditelji se mogu koristiti dohotkom svojeg djeteta kako bi pokrili izdatke za pružanje potpore tom djetetu, njegovu sigurnost, zdravlje i obrazovanje te, u razumnim granicama, za druge potrebe obiteljskog života.
- Roditelji nisu obvezni kao upravitelji jamčiti za imovinu svojeg djeteta, osim ako to uključuje vrijednosne papire i ako sud to smatra potrebnim uzimajući u obzir vrijednost imovine.

2 Tko u pravilu ima roditeljsku odgovornost nad djetetom?

Roditeljsku odgovornost za dijete u pravilu snose roditelji (članak 1901. Građanskog zakonika).

Roditelji sporazumno snose roditeljsku odgovornost. Ako ne postoji dogovor o posebno važnim pitanjima, bilo koji roditelj može podnijeti žalbu sudu koji će pokušati s mirenjem. Ako mirenje nije moguće, sud će saslušati dijete prije donošenja odluke, osim ako se to ne preporučuje zbog ozbiljnih okolnosti.

Ako je roditeljstvo utvrđeno samo u odnosu na jednog roditelja, roditeljska odgovornost može se sudskom odlukom dodijeliti bračnom drugu ili registriranom partneru tog roditelja, koji je onda zajedno izvršavaju. Zajedničko izvršavanje roditeljske odgovornosti u tom slučaju ovisi o zahtjevu koji podnose roditelj i njegov bračni drug ili registrirani partner. Ako je to moguće, sud mora saslušati dijete (članak 1904.a Građanskog zakonika).

3 Ako roditelji nisu sposobni ili ne žele snositi roditeljsku odgovornost nad svojom djecom, može li se umjesto njih odrediti neka druga osoba?

Da, pod sljedećim uvjetima:

Nemogućnost jednog ili obaju roditelja (članak 1903. Građanskog zakonika):

Ako jedan od roditelja ne može izvršavati roditeljsku odgovornost zbog odsutnosti, nesposobnosti ili druge smetnje koju utvrdi sud, odgovornost mora snositi drugi roditelj. Ako drugi roditelj to ne može učiniti zbog sudske odluke, odgovornost moraju snositi sljedeće osobe prema redosljedu prvenstva (članak 1903. Građanskog zakonika):

- bračni drug ili životni partner bilo kojeg roditelja
- netko iz obitelji bilo kojeg roditelja.

Ta se pravila primjenjuju *mutatis mutandis* i ako je roditeljstvo utvrđeno samo u odnosu na jednog od roditelja.

4 Ako se roditelji razvedu ili prekinu odnos, kako se rješava pitanje roditeljske odgovornosti u budućnosti?

Izvršavanje roditeljske odgovornosti u slučaju razvoda, zakonske rastave, proglašenja nevaljanosti ili poništenja braka uređuje se u skladu sa sljedećim načelima (članak 1906. Građanskog zakonika):

- Roditeljsku odgovornost za pitanja koja su od osobite važnosti za život djeteta zajednički snose oba roditelja u skladu s uvjetima braka, osim u slučajevima očite žurnosti, kad bilo koji roditelj može djelovati samostalno te o tome u najkraćem mogućem roku obavješćuje drugog roditelja.
- Ako se utvrdi da je zajedničko izvršavanje roditeljske odgovornosti u pogledu pitanja koja su od osobite važnosti za život djeteta suprotno interesima djeteta, sud je, na temelju obrazložene odluke, obavezan odrediti da tu odgovornost izvršava jedan od roditelja.
- Roditeljsku odgovornost koja se odnosi na djetetove svakodnevne aktivnosti snosi roditelj s kojim dijete uobičajeno boravi ili roditelj s kojim ono privremeno stanuje, međutim, pri izvršavanju svojih odgovornosti potonji ne bi smio djelovati suprotno najrelevantnijim odgojnim smjernicama koje je utvrdio roditelj s kojim dijete uobičajeno boravi.
- Roditelj koji je odgovoran za izvršavanje roditeljske odgovornosti koja se odnosi na svakodnevne aktivnosti može sam izvršavati tu odgovornost ili je prenijeti na drugu osobu.
- Sud će utvrditi boravište djeteta i prava na posjet u skladu s djetetovim interesima, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, odnosno sve dogovore roditelja i spremnost koju je svaki od njih iskazao za promicanje normalnih odnosa djeteta s drugim roditeljem.
- Roditelj koji u cijelosti ili djelomično ne izvršava roditeljsku odgovornost ima pravo biti obaviješten o načinu izvršavanja te odgovornosti, posebno u pogledu obrazovanja i životnih uvjeta djeteta.
- Sud će uvijek donijeti odluku u skladu s djetetovim interesima, uključujući održavanje bliskog odnosa s obama roditeljima, promicanje i prihvaćanje dogovorâ ili donošenje odluka kojima se promiču brojne prilike za kontakt s obama roditeljima i njihova međusobna podjela odgovornosti.

5 Ako roditelji postignu dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koje se formalnosti moraju poštovati kako bi taj sporazum postao pravno obvezujući?

Kako bi sporazum o roditeljskoj odgovornosti bio pravno obvezujući, mora ga odobriti sud ili matičar, u jednom od oblika navedenih u odgovorima na pitanja br. 6 i 10.

6 Ako roditelji ne mogu postići dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koja je alternativa rješavanju spora a da se izbjegne izlazak pred sud?

Stranke mogu alternativne načine rješavanja spora primijeniti prije zahtjeva za intervenciju suda ili za vrijeme sudskog postupka.

Mirenje prije intervencije suda

Prije pokretanja postupka pred sudom roditelji mogu koristiti usluge javnog ili privatnog obiteljskog mirenja kako bi postigli sporazum o roditeljskoj odgovornosti.

Mirenje je u Portugalu dobrovoljno. Stranke u obiteljskom sporu koji se odnosi na djecu mogu koristiti usluge javnog ili privatnog obiteljskog mirenja prije podnošenja tužbe. Nakon podnošenja tužbe sud stranke može uputiti i na mirenje, ali ga ne može nametnuti ako one na to ne pristanu ili ako se protive.

Obveza odobrenja sporazuma

Nakon što postignu sporazum koji je rezultat mirenja, stranke moraju, ovisno o slučaju, sudu ili matičaru podnijeti zahtjev za njegovo odobrenje kako bi on postao obvezujući i izvršiv.

Za predmete koji se odnose na pitanja obitelji i koji su u nadležnosti matičara potrebna je prethodna suglasnost stranaka. U suprotnom su u nadležnosti suda (članak 12. Uredbe sa zakonskom snagom br. 272/2001 od 13. listopada 2001. – Postupci u nadležnosti ureda državnog odvjetnika i matičnih ureda).

Matični uredi nadležni su za odobravanje sporazuma o roditeljskoj odgovornosti samo kad se prilaže uz dokument o sporazumnom razvodu ili zakonskoj rastavi. Prije odobrenja kod matičara ured državnog odvjetnika izdaje mišljenje o sporazumu u dijelu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost za maloljetno dijete.

Ako se obiteljsko mirenje provodi prije predlaganja mjera te se njime nastoji samo postići sporazum o roditeljskoj odgovornosti u odnosu na maloljetnu djecu (a da se pritom sporazum ne prilaže sporazumu o razvodu ili zakonskoj rastavi), odobrenje tog sporazuma stranke moraju zatražiti od nadležnog suda.

Privatno mirenje

Ako stranke pristupe privatnom mirenju, morat će platiti naknadu izmiritelju. Taj iznos, pravila i raspored mirenja utvrđeni su u protokolu za mirenje koji su potpisale stranke i izmiritelj na početku mirenja. Ministarstvo pravosuđa sastavilo je popis izmiritelja s kojeg stranke mogu odabrati privatnog izmiritelja. Dostupan je na

https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHyj3-8mw8cj_Kw%3d%3d

Javno mirenje

Kako bi mogle koristiti uslugu javnog mirenja, stranke bi trebale kontaktirati Ured za alternativno rješavanje sporova Glavne uprave za pravosudnu politiku (*Direcção Geral da Política de Justiça*) i zatražiti termin sastanka prije mirenja. To se može učiniti telefonom, e-poštom ili putem internetskog obrasca koji je dostupan na <http://smf.mj.pt/>. Za vrijeme sastanka prije mirenja potpisuje se protokol o mirenju između stranaka i izmiritelja. Utvrđuju se trajanje i raspored sastanaka te se objašnjavaju postupovna pravila. Trošak javnog obiteljskog mirenja iznosi 50 EUR za svaku stranku, neovisno o broju zakazanih sastanaka. Naknadu od 50 EUR svaka stranka plaća na početku javnog mirenja. Stranke ne plaćaju naknade izmiritelja koji su u javnom sustavu. Njih plaća Glavna uprava za pravosudnu politiku prema propisanim tarifama.

Sastanci u okviru javnog mirenja mogu se održavati u prostorijama Glavne uprave za pravosudnu politiku ili u prostorijama u općini u kojoj stranke imaju boravište.

U postupku javnog mirenja stranke mogu izabrati izmiritelja s popisa odabranih javnih izmiritelja. Popis javnih izmiritelja nalazi se na prethodno navedenim internetskim stranicama.

Popis izmiritelja u sustavu obiteljskog mirenja

Ako stranke ne odaberu izmiritelja, Ured za alternativno rješavanje sporova Glavne uprave za pravosudnu politiku određuje jednog od izmiritelja s popisa javnih izmiritelja prema redoslijedu, uzimajući u obzir blizinu području u kojem stranke imaju boravište. To se imenovanje u načelu obavlja elektroničkim putem.

Napomena: Aktivnost sustava obiteljskog mirenja uređena je Provedbenom odlukom ministra br. 13/2018 od 22. listopada 2018.

Pravna pomoć (Zakon br. 34/2004 od 29. srpnja 2004. – Pristup pravu i sudovima)

Ako stranke imaju pravo na pravnu pomoć, njome se može pokriti trošak mirenja.

Mirenje i specijalizirana tehnička saslušanja tijekom sudskog postupka

(Zakon br. 141/2015 od 8. rujna 2015. – Pravni okvir postupka za određivanje civilnog skrbništva, kako je izmijenjen Zakonom br. 24/2017 od 24. svibnja 2017.)

Ako stranke upućuju predmet sudu, pokreće se parnični postupak kojim se uređuje izvršavanje roditeljske odgovornosti i koji sudac započinje zakazivanjem sastanka s roditeljima. (članak 35. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva).

Ako roditelji na tom sastanku ne mogu postići sporazum, sudac će ga odgoditi za najviše dva ili tri mjeseca, ovisno o slučaju, te će roditelje uputiti na mirenje (ako se slože s tom metodom) ili na specijalizirano tehničko saslušanje (koje se roditeljima može naložiti kao obvezno) (članak 38. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva).

Na kraju tog razdoblja suca se obavješćuje o ishodu mirenja ili specijaliziranog tehničkog saslušanja te on određuje datum nastavka sastanka kako bi se sklopio i/ili odobrio sporazum. (članak 39. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva).

Ako na kraju te faze roditelji ne mogu postići sporazum, slijedi faza parničnog postupka te se roditelje obavješćuje da trebaju dostaviti podneske i iznijeti dokaze, nakon čega slijede istražni postupak i presuda.

Informacije o mirenju dostupne su na <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Ako roditelji izađu pred sud, o kojim pitanjima u vezi s djetetom može odlučivati sudac?

Najprije je važno istaknuti da se u Portugalu, kad je riječ o razvodu, rastavi, poništenju braka i u slučajevima u kojima roditelji nisu sklopili brak niti žive zajedno, odluka o izvršavanju roditeljske odgovornosti uvijek mora donijeti na temelju triju temeljnih aspekata:

- zaštite djeteta
- sustava posjeta
- uzdržavanja djeteta.

Drugim riječima, obveza uzdržavanja maloljetnog djeteta smatra se jednom od roditeljskih odgovornosti i načelno se uređuje zajedno s drugim roditeljskim odgovornostima, iako se u određenim slučajevima tužba može podnijeti samo kako bi se odredili i izmijenili uvjeti u pogledu uzdržavanja djeteta.

Sud može donijeti odluku o sljedećim pitanjima (članci 6. i 7. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva):

- uspostavljanju skrbništva i upravljanju imovinom
- imenovanju osobe koja će voditi poslove u ime maloljetnika te, osim toga, imenovanju povjerenika koji dijete na koje se odnosi roditeljska odgovornost zastupa izvan suda
- uređivanju izvršenja roditeljske odgovornosti i odlučivanju u predmetima povezanim s time
- utvrđivanju uzdržavanja maloljetnika i djece koja su starija od 18 godina ili emancipirana, a koja nastavljaju svoje akademsko ili strukovno obrazovanje
- pripremi i donošenju presude o izvršenju uzdržavanja
- nalogu za predaju djeteta
- ovlašćivanju pravnog zastupnika maloljetnika da izvrši određene postupke, potvrdi one koji su izvršeni bez odobrenja i organizira prihvaćanje darova
- zaštiti koju roditelji moraju pružiti svojoj maloljetnoj djeci
- potpunoj ili djelomičnoj zabrani i utvrđivanju ograničenja u pogledu izvršavanja roditeljske odgovornosti
- provođenju provjere majčinstva i očinstva na vlastitu inicijativu
- imenu i prezimenima maloljetnog djeteta ako se roditelji ne mogu dogovoriti
- uspostavljanju odnosa građanskog skrbništva (*apadrinhamento civil*) i opozivu takvih odluka
- uređenju djetetove interakcije s braćom i sestrama te precima
- ako je uspostavljeno skrbništvo ili upravljanje imovinom, određivanju naknade za skrbnika ili upravitelja, izuzeću, razrješenju ili uklanjanju skrbnika, upravitelja ili člana obiteljskog vijeća, zahtjevu za dostavljanje računa i ocjeni računa, odobrenju zamjene zakonske hipoteke, određivanju jačanja i zamjene pruženog jamstva te imenovanju *ad hoc* skrbnika za zastupanje djeteta izvan suda
- imenovanju *ad hoc* skrbnika koji maloljetnika zastupa u svim postupcima povezanim sa skrbništvom
- jačanju i zamjeni osiguranja koje se pruža maloljetnoj djeci
- zahtjevu za dostavljanje računa i ocjeni računa koje roditelji moraju podnijeti.

8 Ako sud odluči da jedan roditelj treba imati isključivu skrb nad djetetom, znači li to da on ili ona može odlučivati o svim pitanjima u vezi s djetetom a da se prethodno ne savjetuje s drugim roditeljem?

Čak i ako se skrbništvo nad maloljetnim djetetom dodijeli samo jednom roditelju, roditeljsku odgovornost u pogledu pitanja koja su od posebne važnosti za život djeteta snose oba roditelja, osim ako se rješenjem utvrdi da roditeljsku odgovornost izvršava samo jedan od njih (članak 1906. Građanskog zakonika).

Kad je riječ o ostalim aspektima ovog pitanja, odgovori su već detaljno navedeni u odgovoru na pitanje br. 4.

9 Ako sud odluči da roditelji trebaju imati zajedničku skrb nad djetetom, što to znači u praksi?

U praksi zajedničko skrbništvo znači da:

- roditeljsku odgovornost snose zajedno oba roditelja te oni odlučuju o pitanjima koja se odnose na život djeteta pod istim uvjetima kao i kad su bili u braku
- dijete može naizmjenično stanovati kod oba roditelja.

10 Kojem se sudu ili tijelu trebam obratiti ako želim podnijeti zahtjev za roditeljsku odgovornost? Koje se formalnosti moraju poštovati? Koje dokumente trebam priložiti zahtjevu?

Postupovne metode podnošenja tužbe koja se odnosi na roditeljsku odgovornost

Postupci u pogledu skrbi i zaštite

Ako se maloljetnik nalazi u situaciji u kojoj je ugrožena njegova sigurnost, zdravlje, moralni odgoj ili obrazovanje te ako je izvršavanje roditeljske odgovornosti ograničeno primjenom jedne od mjera skrbi i zaštite navedenih u odgovoru na pitanje br. 3, pokrenut će se postupak u pogledu skrbi i zaštite, koji će, ovisno o slučaju, biti u nadležnosti odbora za zaštitu djece i mladih ili sudova.

Postupci za određivanje civilnog skrbništva

U ostalim slučajevima navedenima u odgovoru na pitanje br. 7, koje se odnosi na uređenje izvršavanja roditeljske odgovornosti, pokreće se postupak za određivanje civilnog skrbništva, koji je u nadležnosti sudova.

Postupci u nadležnosti matičnih ureda

U slučajevima u kojima postoji sporazum o uređenju izvršavanja roditeljske odgovornosti, bez obzira na to je li on priložen sporazumu o zakonskoj rastavi ili razvodu, predmet se pokreće pred matičnim uredom. Matičar je odgovoran za odobravanje sporazuma o roditeljskoj odgovornosti nakon što dobije mišljenje ureda državnog odvjetnika.

Napomena: Kad se postupak za razvod braka pokreće bez suglasnosti drugog bračnog druga, nadležan je sud te se postupak vodi u obliku posebnog postupka za razvod braka bez suglasnosti drugog bračnog druga. Ako tijekom postupka stranke postignu sporazum, sud taj postupak mijenja u postupak za sporazumni razvod braka i odobrava sporazume, među ostalim u pogledu roditeljske odgovornosti ako postoje maloljetna djeca.

Formalnosti i dokumenti koje treba priložiti (ovisno o obliku predmeta i nadležnom tijelu):

Postupak promicanja i zaštite koji je utvrdio odbor za zaštitu djece i mladih (članak 97. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji)

- Postupak započinje primitkom pisane komunikacije ili snimljene usmene komunikacije ili činjenica o kojima odbor ima saznanja.
- Visokorizične situacije može prijaviti bilo koja fizička osoba, subjekti nadležni za pitanja djece i mladih, sami maloljetnici, roditelji, pravni zastupnik ili osoba koja ima *de facto* skrbništvo nad djetetom.
- Postupak pred odborom za zaštitu uključuje prikupljanje informacija, upite i ispitivanja potrebna i primjerena za utvrđivanje situacije, razloge za donošenje odluke, primjenu odgovarajuće mjere i njezinu provedbu.
- Postupak se organizira na pojednostavnjeni način, pri čemu se postupci i upiti koje provodi ili čiju provedbu zatraži odbor za zaštitu i koji čine osnovu za provedbu postupaka iz prethodnog odlomka bilježe kronološkim redoslijedom.
- Odluke donesene u svakom postupku prepisuju se u sažetom obliku, zajedno s njihovim obrazloženjem.

Postupak promicanja i zaštite koji je utvrdio sud (članak 100. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji)

- Postupak započinje primitkom početnog zahtjeva koji podnosi ured državnog odvjetnika, roditelji, pravni zastupnik, *de facto* skrbnici ili dijete starije od 12 godina.
- Postupak se sastoji od istrage, sudskog postupka, odlučivanja i izvršenja mjere.
- U prvostupanjskom postupku ni jedna stranka nije obvezna imenovati odvjetnika, osim u sljedećim situacijama, u kojima je sud obvezan maloljetniku imenovati odvjetnika: kad su interesi maloljetnika suprotni interesima njegovih roditelja, pravnog zastupnika ili skrbnika; kad maloljetnik to zatraži; u sudskim postupcima u kojima maloljetnika uvijek mora zastupati odvjetnik ili imenovani zastupnik.

Postupak za određivanje civilnog skrbništva (članci od 12. do 33. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva)

- Postupak započinje na inicijativu ureda državnog odvjetnika, djeteta starijeg od 12 godina, predaka, braće i sestara ili pravnog zastupnika maloljetnika.
- Ured državnog odvjetnika obvezan je zastupati maloljetnika pred sudom, poduzimati mjere u njegovo ime, zatražiti uređenje roditeljske odgovornosti i braniti najbolje interese djeteta.
- Riječ je o postupku dobrovoljne nadležnosti koji započinje podnošenjem zahtjeva sudu i ako postoji prigovor.
- Ako se u zakonu ne navodi drukčije, stranke u zahtjevu i prigovoru moraju ponuditi popis svjedoka i zatražiti sve dokaze.
- Sud savjetuju multidisciplinarni tehnički timovi.
- Dijete ima pravo na saslušanje. U tu svrhu sud, na temelju naloga, ocjenjuje djetetovu mogućnost razumijevanja predmeta te se može osloniti na tehnički savjet.
- Za vrijeme saslušanja sudac saslušava dijete, stranke, članove obitelji i druge osobe koje smatra relevantnima.

- Odluke o privremenim mjerama i mjerama predostrožnosti mogu se donijeti u svakoj fazi postupka.
- U svakoj fazi postupka sudac može naložiti intervenciju službi za javno ili privatno mirenje, pod uvjetom da stranke pristanu na to.
- Točnije, u postupcima kojima se uređuje roditeljska odgovornost organizira se sastanak s roditeljima te, ako roditelji ne postignu sporazum na tom sastanku, sud ih upućuje na mirenje (ako ga prihvate) ili na specijalizirano tehničko saslušanje. Utvrđivanje činjenica, istražni postupak, saslušanje i donošenje rješenja slijede samo ako se ni na jedan od tih načina ne može postići sporazum.
- Stranke imaju pravo na pristup informacijama pruženima za vrijeme tehničkog savjetovanja te drugim dokazima i mišljenjima uključenima u postupak; mogu zatražiti pojašnjenje, dodati druge dokaze ili podnijeti zahtjev da se zatraži dostava informacija. Sudac može odbiti te zahtjeve nalogom protiv kojeg se ne može podnijeti žalba ako smatra da su nepotrebni, da ih je nemoguće ispuniti ili da se time odugovlači postupak.
- Saslušanje se uvijek snima.
- Sudac mora obrazložiti odluku.
- Imenovanje odvjetnika obvezno je samo u fazi žalbenog postupka. Međutim, u prvostupanjskom postupku imenovanje odvjetnika djeteta obvezno je u sljedećim slučajevima: kad su interesi maloljetnika suprotni interesima njegovih roditelja, pravnog zastupnika ili skrbnika; kad dijete koje je dovoljno zrelo to zatraži od suda.
- Osim ako je izričito navedeno drukčije, žalbe se mogu podnijeti na konačne ili privremene odluke o primjeni, izmjeni ili prekidu mjera civilnog skrbništva.
- Žalbu mogu podnijeti ured državnog odvjetnika, roditelji, pravni zastupnik i osoba koja ima *de facto* skrbništvo nad djetetom.
- Žalbe se obrađuju i o njima se odlučuje kao i u građanskim stvarima, uz rok od 15 dana za dostavu podnesaka i odgovora.
- Žalbe imaju isključivo devolutivni učinak, osim ako sud ne odredi drukčije.

Predmeti u nadležnosti matičnih ureda (članci od 1775. do 1778.-A Građanskog zakonika; članci od 12. do 14. Uredbe sa zakonskom snagom br. 272/2001 od 13. listopada 2001. - Postupci u nadležnosti ureda državnog odvjetnika i matičnih ureda)

U slučajevima u kojima se sporazum o roditeljskoj odgovornosti prilaže sporazumu o razvodu ili zakonskoj rastavi, moraju se dostaviti sljedeći dokumenti:

- Postupak sporazumne zakonske rastave ili razvoda pokreće se na temelju zahtjeva koji bračni drugovi ili njihovi zastupnici potpisuju u matičnom uredu.
- Zahtjev se ispituje s obzirom na zajedničku imovinu, sporazum o razvodu, uzdržavanje među bračnim drugovima i podjelu obiteljskog doma, uz sporazum o izvršavanju roditeljske odgovornosti kad postoje maloljetna djeca i kad ta pitanja nisu prethodno uređena na sudu.
- Nakon zahtjeva odmah se automatski provjerava baza podataka u matičnom uredu te se u nju nose potrebni dokumenti kako bi se provjerio vjenčani list zainteresiranih strana i sklapanje predbračnog ugovora izjavljeno pred matičarom, osim u slučajevima u kojima se način podjele imovine navodi u vjenčanom listu.
- Nakon primitka zahtjeva matičar obavještuje bračne drugove o postojanju službi za obiteljsko mirenje.
- Kad se postigne sporazum o izvršavanju roditeljske odgovornosti u odnosu na maloljetnu djecu, predmet se upućuje uredu državnog odvjetnika pri regionalnom sudu (*tribunal judicial de primeira instância*) koji je nadležan za razmatranje predmeta u području kojem pripada matični ured, tako da odluku o sporazumu može donijeti u roku od 30 dana.
- Ako ured državnog odvjetnika zauzme stajalište da se sporazumom ne štite dovoljno interesi maloljetnika, podnositelji zahtjeva mogu ga izmijeniti u skladu s tim ili mogu podnijeti novi sporazum, a u tom će ga slučaju ured državnog odvjetnika ponovno ispitati.
- Ako ured državnog odvjetnika zauzme stajalište da se sporazumom primjereno štite interesi maloljetnika, ili ako su bračni drugovi izmijenili sporazum prema uputama ureda državnog odvjetnika, matičar provjerava ispunjenje zakonskih pretpostavki te u tu svrhu može odrediti poduzimanje radnji i dostavljanje svih potrebnih dokaza, a zatim odlučuje o utemeljenosti zahtjeva.
- U slučajevima u kojima podnositelji zahtjeva nisu izvršili izmjene prema uputama ureda državnog odvjetnika te se i dalje namjeravaju razvesti, predmet se upućuje sudu u okrugu u kojem se nalazi taj matični ured.

U slučajevima u kojima roditelji, neovisno o tome jesu li u braku, žele urediti izvršavanje roditeljske odgovornosti

nad svojom maloljetnom djecom, ili izmijeniti sporazum koji je već odobren, to u svakom trenutku moraju zatražiti u bilo kojem matičnom uredu. U tu bi svrhu trebali uključiti sljedeće dokumente:

- zahtjev za uređenje izvršavanja roditeljske odgovornosti
- sporazum o izvršavanju roditeljske odgovornosti te o obvezama u odnosu na maloljetnu djecu, koji su potpisala oba roditelja ili njihovi zastupnici.
- Matičar pregledava sporazum i roditelje poziva da ga izmijene ako se njime ne štite dovoljno interesi maloljetnika.
- Sporazum se zatim upućuje uredu državnog odvjetnika pri regionalnom sudu koji ima stvarnu nadležnost, u području u kojem maloljetnik ima boravište, tako da odluku može donijeti u roku od 30 dana.
- Ako ured državnog odvjetnika nema prigovora, predmet se upućuje matičnom uredu te matičar odobrava sporazum.
- Odluke o odobrenju imaju jednak učinak kao sudske odluke.

Više informacija o nadležnostima matičnih ureda dostupno je na http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis.

Subjekti kojima se zainteresirane strane moraju obratiti (ovisno o predmetu, sudovi, odbori za zaštitu djece i mladih te matični uredi):

Stvarna i mjesna nadležnost sudova

Za uređivanje roditeljske odgovornosti nadležan je sud za obitelj i maloljetnike pri okružnom sudu (članak 123. stavak 1. točka (d) Zakona o organizaciji pravosudnog sustava). U područjima koja nisu u nadležnosti suda za obitelj i maloljetnike, nadležan je lokalni sud pri okružnom sudu ili sud opće nadležnosti.

Primjenjuju se sljedeća pravila o mjesnoj nadležnosti (članak 9. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva):

- Nadležan je sud koji se nalazi u mjestu u kojem dijete ima boravište u vrijeme pokretanja postupka.
- Ako djetetovo boravište nije poznato, nadležan je sud u mjestu u kojem nositelji roditeljske odgovornosti imaju boravište.
- Ako nositelji roditeljske odgovornosti borave u različitim mjestima, nadležnost ima sud koji je nadležan za mjesto u kojem osoba koja izvršava roditeljsku odgovornost ima boravište.
- Kad je riječ o zajedničkom izvršavanju roditeljske odgovornosti, nadležnost ima sud koji je nadležan u mjestu boravišta osobe s kojom dijete boravi ili, kad je riječ o zajedničkom skrbništvu, sud pred kojim je postupak prvi put pokrenut.
- Ako se neki postupci odnose na dvoje djece, koja imaju iste roditelje i borave u različitim okruzima, nadležan je sud pred kojim je postupak prvi put pokrenut.
- Ako se neki postupci odnose na više od dvoje djece, koja imaju iste roditelje i borave u različitim okruzima, nadležan je sud u mjestu u kojem većina djece ima boravište.
- Ako nakon pokretanja postupka dijete boravi u inozemstvu i portugalski sud ima međunarodnu nadležnost, sud nadležan za razmatranje predmeta i odlučivanje o njemu sud je u mjestu boravišta tužitelja i tuženika.
- Ako tužitelj i tuženik borave u inozemstvu i portugalski sud ima međunarodnu nadležnost, predmet razmatra Sud za obitelj i maloljetnike u Lisabonu (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*), u sudskom okrugu Lisabona.
- Ne dovodeći u pitanje pravila o povezanim postupcima i odredbe posebnog zakona, sve su promjene činjenica koje nastanu nakon pokretanja postupka nevažne.

Stvarna i mjesna nadležnost odbora za zaštitu djece i mladih (članak 79. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji)

Odbori za zaštitu djece i mladih nadležni su u stvarima povezanim s postupcima koji se odnose na skrb i zaštitu djece i mladih u rizičnoj situaciji, ako postoji sporazum među roditeljima i maloljetnik se ne protivi.

Primjenjuju se sljedeća pravila o mjesnoj nadležnosti:

- Odbor za zaštitu djece i mladih ili sud u mjestu boravišta maloljetnika u vrijeme primitka obavijesti o situaciji ili početka sudskog postupka nadležan je za poduzimanje mjera skrbi i zaštite.

- Ako boravište djeteta ili mlade osobe nije poznato i ne može se odrediti, nadležan je odbor za zaštitu u mjestu u kojem se dijete nalazi.
- Odbor za zaštitu u mjestu u kojem se maloljetnik nalazi poduzima korake koje smatra hitnima te mjere potrebne za neposrednu zaštitu djeteta.
- Ako nakon podnošenja zahtjeva za nezaštitnu mjeru maloljetnik ili mlada osoba promijeni boravište na više od tri mjeseca, predmet se upućuje odboru za zaštitu djece i mladih u novom mjestu boravišta.
- Provedba mjere skrbi i skrbničke zaštite ne uključuje promjenu boravišta djeteta ili mlade osobe.
- Odbor za zaštitu s mjesnom nadležnosti u općini ili okrugu u kojem se dijete ili mlada osoba nalazi pod skrbništvom surađivat će s odborom koji je primijenio mjeru skrbi i zaštite koliko god je potrebno radi učinkovitog praćenja primijenjene mjere, kako se zatraži u tu svrhu.

Stvarna i mjesna nadležnost matičnih ureda (članak 6. i članci od 12. do 14. Uredbe sa zakonskom snagom br. 272/2001 od 13. listopada 2001. – Postupci u nadležnosti ureda državnog odvjetnika i matičnih ureda)

Ovisno o predmetu, matični uredi nadležni su za odobravanje sporazuma o roditeljskoj odgovornosti, neovisno o tome podnosi li se samostalno ili se prilaže uz zahtjev za sporazumni razvod ili zakonsku rastavu.

Ovisno o predmetnoj stvari, matični uredi nadležni su za obradu i odlučivanje u postupcima sporazumnog razvoda ili zakonske rastave, uključujući odobravanje priloženog sporazuma o roditeljskoj odgovornosti.

Pravila o mjesnoj nadležnosti ne primjenjuju se na matične urede. Drugim riječima, stranke se mogu obratiti bilo kojem matičnom uredu.

Povezana nadležnost (članak 81. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji)

- Ako se u pogledu istog djeteta zasebno pokrenu postupak za određivanje civilnog skrbništva te postupak povezan sa skrbi i zaštitom, uključujući postupak pred odborom za zaštitu djece i mladih, ili postupak za određivanje skrbništva za potrebe obrazovanja, ti se postupci moraju voditi kao spojeni predmet, neovisno o njihovu statusu, a sudac nadležan za razmatranje predmeta bit će sudac pred kojim je postupak prvi put pokrenut.
- Odredbe iz prethodnog odlomka ne primjenjuju se na mjere civilnog skrbništva koje se odnose na automatsku provjeru majčinstva ili očinstva ni na mjere koje su u nadležnosti matičnih ureda, kao ni na one koje se odnose na više djece.
- Kad je riječ o postupku razvoda ili zakonske rastave, postupci za uređenje izvršavanja roditeljske odgovornosti, osiguranje uzdržavanja i zabranu izvršavanja roditeljske odgovornosti spajaju se s tim postupkom.

Ako je u rizičnoj situaciji više maloljetnika, može se pokrenuti jedan postupak te se, ako je pokrenuto više postupaka, svi mogu spojiti s postupkom koji je prvi pokrenut, ako je to opravdano zbog obiteljskih odnosa (članak 80. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji).

11 Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima? Postoji li hitni postupak?

Na postupak je već upućeno u odgovoru na pitanje br. 10.

Predmeti koji se odnose na skrb i zaštitu te predmeti koji se odnose na civilno skrbništvo mogu se smatrati hitnim postupcima ako bi kašnjenje moglo negativno utjecati na interese djeteta. U tom se slučaju razmatraju i za vrijeme ljetne stanke suda.

U svakom slučaju, u hitnim se situacijama mogu primijeniti privremene mjere.

Konkretno, predviđeni su sljedeći žurni pravni postupci (članak 92. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji):

- Na zahtjev državnog odvjetništva sud, kad ga se obavijesti o situacijama koje su opasne za život ili fizički ili mentalni integritet maloljetnika, izdaje privremenu odluku u roku od 48 sati, kojom potvrđuje mjere poduzete radi neposredne zaštite djeteta te primjenjuje sve mjere skrbi i zaštite predviđene zakonom ili određuje što je primjereno za budućnost maloljetnika.

- U tu svrhu sud provodi skraćene i neophodne istrage te nalaže nužne korake kako bi osigurao izvršenje svojih odluka te može upotrijebiti policijska tijela i osobama koje su odgovorne za poštovanje odluka dopustiti ulazak u svaku kuću tijekom dana.

Konkretno, predviđeni su sljedeći žurni pravni postupci (članak 91. Zakona o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji):

- Kad postoji opasnost za život ili fizički ili mentalni integritet maloljetnika i nema pristanka nositelja roditeljske odgovornosti ili osoba koje imaju *de facto* skrbništvo, svako tijelo nadležno za pitanja djece i mladih, ili odbor za zaštitu djece i mladih, poduzima odgovarajuće mjere za neposrednu zaštitu maloljetnika te zahtijeva intervenciju suda ili policije.
- Tijelo koje intervenira obavješćuje ured državnog odvjetnika odmah ili, ako to nije moguće, čim postane moguće.
- Dok sud ne intervenira, policija odvodi dijete ili mladu osobu od opasnosti u kojoj se nalazi te joj osigurava izvanrednu zaštitu u udomiteljskoj obitelji, u objektima tijela nadležnih za pitanja djece i mladih ili na drugom odgovarajućem mjestu.
- Nakon što zaprimi obavijest nekog od prethodnih subjekata, ured državnog odvjetnika odmah od suda zahtijeva da poduzme žurne pravne radnje.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Da, pravna pomoć dostupna je za postupke pred sudom i matičnim uredom.

13 Je li moguće uložiti žalbu protiv odluke o roditeljskoj odgovornosti?

Da, na način koji je već naveden u odgovoru na pitanje br. 10.

14 U određenim slučajevima potrebno je obratiti se sudu kako bi se zatražilo izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti. Kojem se sudu trebam obratiti u takvim slučajevima i koji se postupak primjenjuje?

Povreda odluke o roditeljskoj odgovornosti (članak 41. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva)

Ako u pogledu djetetove situacije jedan od roditelja ili treća strana kojoj je dijete povjereno ne poštuje dogovor ili odluku, sud može, na vlastitu inicijativu, na zahtjev ureda državnog odvjetnika ili drugog roditelja:

- naložiti poduzimanje koraka potrebnih za osiguranje izvršenja
- izreći novčanu kaznu od 20 obračunskih jedinica (vrijednost obračunske jedinice 2021. iznosila je 102,00 EUR)
- nakon što provjeri odgovarajuće pretpostavke, naložiti strani koja ne poštuje odluku da djetetu, roditelju koji je podnio zahtjev ili oboma isplati naknadu.

Ako je sud odobrio sporazum ili je izrekao svoju odluku, zahtjev se razmatra kao predmet spojen s postupkom u kojem je sklopljen sporazum ili donesena odluka, za što se odgovarajućem sudu podnosi prijedlog ako je, u skladu s pravilima o nadležnosti i jurisdikciji, riječ o sudu koji je nadležan za razmatranje povrede.

Nakon što se zahtjev obradi ili priloži postupku, sudac poziva roditelje na sastanak ili, u iznimnim slučajevima, tuženika obavješćuje da se u roku od pet dana treba izjasniti onako kako to smatra primjerenim.

Na sastanku se roditelji mogu dogovoriti o izmjeni utvrđenog izvršavanja roditeljske odgovornosti, uzimajući u obzir interese djeteta.

Kad je riječ o nepoštovanju sustava posjeta, ako tuženik ne prisustvuje sastanku, ne dostavi podneske ili ako su njegovi podnesci očito neutemeljeni, sud može naložiti predaju djeteta kako bi se mogao poštovati sustav posjeta, uz određivanje mjesta na kojem se posjeti trebaju izvršavati u prisutnosti sudskih tehničkih savjetnika.

Tuženika se obavješćuje da mora na utvrđeni način predati dijete jer se u suprotnom izriče kazna.

Ako se sastanak ne sazove ili ako roditelji ne postignu sporazum, sudac stranke upućuje na mirenje (ako se roditelji s tim slažu) ili specijalizirano tehničko saslušanje, a zatim donosi odluku.

Ako se izrečena kazna ne plati u roku od 10 dana, provodi se izvršenje, koje se spaja s odgovarajućim postupkom.

Ti su postupci predviđeni i uređeni Pravnim okvirom postupka za određivanje civilnog skrbništva, koji je odobren Zakonom br. 141/2015 od 8. rujna 2015. i dostupan na http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo.

Izvršenje uzdržavanja

Uzdržavanje se može izvršiti na tri načina: prethodno navedenim saslušanjem radi utvrđivanja povrede roditeljske odgovornosti, saslušanjem prije izvršenja radi osiguranja uzdržavanja, kako se navodi u nastavku, ili posebnim izvršenjem uzdržavanja, kako se navodi u nastavku.

Rasprava prije izvršenja radi naplate dospjelog iznosa uzdržavanja (članak 48. Pravnog okvira postupka za određivanje civilnog skrbništva)

Kad zakonski obveznik uzdržavanja ne plati dospjele iznose u roku od 10 dana od datuma kad oni postanu naplativi, primjenjuje se sljedeće:

- Ako je osoba zaposlenik javnog sektora, odgovarajući iznosi po dospelju se odbijaju na zahtjev suda upućen njezinu poslodavcu iz javnog sektora.
- Ako osoba prima plaću, iznosi će se odbiti od zarade ili plaće, pri čemu će se odgovarajućeg poslodavca obavijestiti da mora provesti te odbitke i preuzeti ulogu depozitara.
- Ako osoba prima najamninu, mirovinu, doplatke, provizije, postotke, prihode, nagrade, doprinose ili sličan dohodak, odbitak od tih obroka izvršava se po njihovu dospelju ili primitku, uz odgovarajuće zapljene ili obavijesti, pri čemu obaviještene osobe preuzimaju ulogu depozitara.

Odbijeni iznosi uključuju i ranije akumulirane iznose uzdržavanja te se izravno plaćaju osobama s pravom na uzdržavanje.

Posebno izvršenje uzdržavanja

Ako se iznos uzdržavanja duguje maloljetnicima, uzdržavana osoba može, s druge strane, pokrenuti poseban postupak radi izvršenja uzdržavanja, kako je predviđeno člankom 933. Zakona o parničnom postupku. Stoga jednim postupkom može u cijelosti naplatiti iznose koji su dospjeli, kasne ili će dospjeti. U postupku radi izvršenja uzdržavana osoba može iskoristiti šira sredstva izvršenja, kao što je zapljena ili zalog prihoda.

U okviru posebnog izvršenja uzdržavanja podnositelj zahtjeva može zatražiti: donošenje presude o dijelu iznosâ, plaća ili mirovina koje prima druga strana ili dodjeljivanje prihoda koji pripadaju obvezniku uzdržavanja. Presuda ili zalog provodi se neovisno o zapljeni te se njima nastoji pokriti plaćanje zakašnjelih iznosa ili iznosa koji će dospjeti.

Kad podnositelj zahtjeva zatraži donošenje presude o iznosima, plaćama ili mirovinama, tijelu nadležnom za njihovu isplatu ili obradu dostavit će se obavijest da utvrđeni dio treba izravno platiti podnositelju zahtjeva. Utvrđeni iznos mora se svaki mjesec položiti na bankovni račun podnositelja zahtjeva koji broj tog računa mora navesti u početnom zahtjevu.

Ako se u zahtjevu traži zalog prihoda, mora se odrediti imovina na koju se to odnosi te će izvršitelj utvrditi da je razmatrana imovina dostatna za pokriće neplaćenog uzdržavanja i uzdržavanja koje će dospjeti te da se može založiti.

Uzdržavana osoba i dalje može zatražiti zapljenu imovine obveznika uzdržavanja. Zapljena može uključivati pokretnu i nepokretnu imovinu, depozite u bankama, kreditna prava, poslovne nastane ili udjele u trgovačkim društvima.

Ako se zaplijenjena imovina prodaje kako bi se otplatio dug za uzdržavanje, obvezniku uzdržavanja ne bi se smio

naložiti povrat viška, osim ako se plaćanje iznosa uzdržavanja koji će dospjeti ne osigura u mjeri koju sudac smatra primjerenom, osim ako se dostavi sredstvo osiguranja ili drugo primjereno jamstvo.

Obveznika osiguranja trebalo bi pozvati tek nakon zapljene / presude / zaloga prihoda. Izvršenje ili zapljena ne prekida se zbog protivljenja obveznika uzdržavanja.

Kad je riječ o zahtjevu za izmjenu ili prekid plaćanja uzdržavanja dok traje posebno izvršenje uzdržavanja, zahtjev za izmjenu ili prekid spaja se s izvršenjem.

Važeća verzija Zakona o parničnom postupku dostupna je na http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis.

15 Što trebam učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala i izvršila odluka o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici?

Priznavanje

Odluka o roditeljskoj odgovornosti izdana u drugoj državi članici na koju se primjenjuje Uredba Vijeća 2019/1111 od 25. lipnja 2019. (dalje u tekstu Uredba Bruxelles II.a (preinaka)) automatski se priznaje. Drugim riječima, za priznavanje odluke nije potreban nikakav poseban postupak.

Za izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti u Portugalu u smislu Uredbe Bruxelles II.a (preinaka) izdane u drugoj državi članici predmetna stranka mora sudu podnijeti zahtjev za proglašenje izvršivosti te odluke.

Međutim, u članku 42. Uredbe Bruxelles II.a (preinaka) predviđena su dva slučaja u kojima zahtjev za proglašenje izvršivosti nije potreban te je potvrda suda podrijetla na temelju Uredbe Bruxelles II.a (preinaka) dovoljna da se presuda donesena u drugoj državi članici izvrši u Portugalu. To se primjenjuje na sljedeće odluke: odluke o pravima na posjet i odluke kojima se nalaže povrat djeteta koje je donio nadležni sud nakon odluke da se dijete ne predaje izdane na temelju članka 13. Haške Konvencije iz 1980. o građanskim aspektima međunarodne otmice djece.

Mjesna nadležnost za zahtjev za proglašenje izvršivosti

Mjesna nadležnost za zahtjev za proglašenje izvršivosti utvrđena je u Uredbi Bruxelles II.a (preinaka) kako slijedi: zahtjev se mora podnijeti sudu u mjestu boravišta obveznika uzdržavanja ili u mjestu boravišta djeteta kojem se duguje iznos uzdržavanja ili, ako nema tih poveznica, u mjestu izvršenja.

Zahtjevi i dokumenti koji se moraju priložiti uz zahtjev za proglašenje izvršivosti

Zahtjevi i dokumenti koji se moraju priložiti uz zahtjev za proglašenje izvršivosti utvrđeni su u Uredbi Bruxelles II.a (preinaka). Ukratko, podnositelj zahtjeva uz zahtjev za proglašenje izvršivosti mora priložiti sljedeće: ovjerenu presliku presude, potvrdu o odluci izdanu na temelju Priloga III. Uredbi Bruxelles II.a (preinaka), ako je odluka donesena bez prisutnosti tuženika ili ako je on pobija, dokaz da je tuženik pozvan ili da je nedvosmisleno prihvatio odluku.

Postupak koji se primjenjuje na zahtjev za proglašenje izvršivosti predviđen Uredbom Bruxelles II.a (preinaka)

Postupak podnošenja zahtjeva uređen je pravilima utvrđenima u Uredbi Bruxelles II.a (preinaka), a svi aspekti koji nisu predviđeni tom uredbom, internim pravilima portugalskog parničnog postupka.

Stoga iz te uredbe proizlazi da odluci o proglašenju izvršivosti ne prethodi kontradiktorni postupak i da se zahtjev može odbiti samo na temelju jednog od razloga utvrđenih u toj uredbi. Žalbu na odluku o izvršivosti može podnijeti bilo koja stranka u utvrđenim rokovima. Portugalski sud može donijeti odluku da je strana presuda djelomično izvršiva, ali ne može preispitati njezin sadržaj.

Primjenjiva portugalska pravila parničnog postupka

Zahtjev za proglašenje izvršivosti mora se dostaviti sudu za obitelj i maloljetnike pri okružnom sudu. Ako ne postoji sud za obitelj i maloljetnike, zahtjev se mora podnijeti lokalnom građanskom sudu pri okružnom sudu ili

sudu opće nadležnosti.

Postupak ima oblik redovnog deklaratornog postupka, kako je predviđeno portugalskim Zakonom o parničnom postupku, pri čemu su specifikacije utvrđene u Uredbi Bruxelles II.a (preinaka).

Budući da je žalba uvijek dopuštena, neovisno o vrijednosti, obvezno je imenovanje odvjetnika.

Ured državnog odvjetnika može pokrenuti postupak radi obrane interesa maloljetnika.

U početnom zahtjevu podnositelj zahtjeva mora (članak 552. Zakona o parničnom postupku):

- imenovati sud i odgovarajućeg suca pred kojim se pokreće postupak te utvrditi stranke navođenjem njihovih imena, adresa ili sjedišta te, ako je moguće, matičnih i poreznih brojeva, zanimanja i mjesta rada
- navesti poslovnu adresu pravnog zastupnika
- navesti vrstu zahtjeva
- istaknuti nužne činjenice na temelju kojih se pokreće postupak i pravne razloge na kojima se temelji zahtjev
- sastaviti zahtjev
- prijaviti iznos potraživanja
- imenovati izvršitelja odgovornog za sudski poziv ili sudskog predstavnika koji je za to nadležan
- zatražiti izvođenje dokaza, u tom slučaju zahtjevu se moraju priložiti informacije predviđene Uredbom Bruxelles II.a (preinaka)
- priložiti dokument kojim se dokazuje plaćanje dospjelih sudskih pristojbi, ili odobrenje pravne pomoći kao izuzeće od tog plaćanja, uključujući slučajeve u kojima je to odbijeno u državi članici podrijetla.

Početni zahtjev i dokumente pravni zastupnici dostavljaju elektronički s pomoću računalnog sustava koji podržava rad sudova, a dostupan je na <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>.

Isti se postupak primjenjuje kad postupak pokreće ured državnog odvjetnika radi obrane interesa maloljetnika. Ured državnog odvjetnika izuzet je od troškova kad postupa u cilju obrane interesa maloljetnika.

Kako bi pristupili računalnom sustavu, odvjetnici, vježbenici i pravni savjetnici moraju se registrirati pri subjektu nadležnom za upravljanje pristupom tom računalnom sustavu.

Kad god sudski postupak ne uključuje imenovanje zastupnika i stranka ne prima pomoć ili kad stranci pomaže zastupnik koji zbog opravdanih razloga postupovne radnje ne može obaviti elektronički, početni zahtjev i dokumenti mogu se podnijeti na jedan od sljedećih načina:

- dostavom u pisarnicu suda, pri čemu se datum dostave dokumenta u pisarnicu smatra valjanim za potrebe postupka
- slanjem preporučenom poštom, pri čemu se datum slanja dokumenta preporučenom poštom smatra valjanim za potrebe postupka
- dostavom telefaksom, pri čemu se datumom slanja smatra datum postupovnog akta.

Nakon što se zaprima na sudu, početni zahtjev i priloženi dokumenti službeno se upisuju i dostavljaju. Sudac provjerava jesu li zaprimljene sve potrebne informacije i postoje li osnove za odbacivanje, kako je predviđeno Uredbom Bruxelles II.a (preinaka) te proglašava izvršivost odluke. Stranke se zatim obavješćuje o odluci o izvršivosti.

16 Kojem se sudu u ovoj državi članici trebam obratiti radi podnošenja prigovora na priznanje i izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici? Koji se postupak u takvim slučajevima primjenjuje?

U članku 30. Uredbe Bruxelles II.a (preinaka) predviđa se mogućnost da zainteresirana strana u nekoj državi članici podnese zahtjev za nepriznavanje odluke o roditeljskoj odgovornosti izdane u drugoj državi članici.

U tom su pogledu sud kojem stranka treba podnijeti zahtjev u Portugalu i primjenjiva postupovna pravila

navedeni u odgovoru na pitanje br. 15, uz sljedeće pojašnjenje: riječ je o uobičajenom postupku negativnog utvrđenja. To utječe na pravila o teretu dokazivanja jer na temelju portugalskog prava u postupcima negativnog utvrđenja tuženik treba dokazati činjenice na kojima se temelji njegov zahtjev (članak 343. stavak 1. Građanskog zakonika).

17 Koje se pravo primjenjuje u postupku o roditeljskoj odgovornosti ako dijete ili stranke ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

Odnosi između roditelja i djece uređeni su (članak 57. Građanskog zakonika):

- zajedničkim nacionalnim pravom roditelja

ili, ako ne postoji,

- pravom koje se primjenjuje u mjestu zajedničkog uobičajenog boravišta roditelja

ili, ako roditelji uobičajeno borave u različitim državama,

- osobnim statutom djeteta.

Osobno pravo je pravo države čiji je osoba državljanin (članak 31. Građanskog zakonika).

Kad je riječ o osobama bez državljanstva, osobno pravo osobe bez državljanstva pravo je u njezinu mjestu boravišta. Međutim, ako je osoba bez državljanstva maloljetnik ili osoba kojoj je izrečena zabrana, osobno pravo je pravo njezina zakonskog prebivališta (članak 32. stavci 1. i 2. Građanskog zakonika).

Gdje pronaći mjerodavne propise

- [Građanski zakonik](#)
- [Zakon o parničnom postupku](#)
- [Opća načela mirenja](#)
- [Sustav obiteljskog mirenja \(Provedbena odluka ministra br. 13/2018 od 22. listopada 2018.\)](#)
- [Pravni okvir postupka za određivanje civilnog skrbništva](#)
- [Zakon o zaštiti djece i mladih u rizičnoj situaciji](#)
- [Zakon o organizaciji pravosuđa](#)
- [Pristup pravu i sudovima](#)
- [Postupci u nadležnosti ureda državnog odvjetnika i matičnih ureda](#)
- [Uredba Vijeća \(EU\) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece \(preinaka\)](#)

Upozorenje:

Informacije sadržane u ovom informativnom članku nisu obvezujuće za kontaktnu točku EJN-a u građanskim stvarima, sudove ni druge subjekte i tijela. Potrebno je pregledati i važeće zakonodavstvo, koje se redovito ažurira s obzirom na nova tumačenja sudske prakse.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

■ Posljednji put ažurirano: 05/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu

informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.